

Ярошенко В.М.,
*студентка 6 курсу, 4 групи, Інституту
прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

КОРУПЦІЙНІ ПРОЯВИ З ВИКОРИСТАННЯМ КРИПТОВАЛЮТИ

Ключові слова: корупція, криптовалюта, віртуальні кошти, неправомірною вигода

Анотація: у даній статті проаналізовано законодавче невизначення щодо використання криптовалюти, та зв'язок цифрової валюти з корупцією.

Із розвитком новітніх технологій в інтернеті поширюється різного роду діяльність, особливого розвитку зазнала кіберзлочинність, яка активно процвітає. За сферою злочинних проявів особливе місце посідають злочини у сферах захисту інформації, використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку [10, с. 17]. Віртуальний простір став самостійним місцем існування людського інтелекту і, як будь-яка об'єктивна реальність, породив безліч проблем, в тому числі і правових [6, 203]. Постіндустріальна стадія розвитку людства вимагає переосмислення й уточнення багатьох положень кримінологічної теорії, перегляду традиційних підходів до боротьби зі злочинністю. На сучасному етапі кримінологія проходить етап формування нової парадигми, зміни наукового світогляду, генерування ідей та упровадження інновацій [5, 169].

Динаміка злочинності на протязі останніх років характеризується хвилеподібними коливаннями, які чітко показують виражену тенденцію до зростання злочинності на території нашої держави. Висока складність соціальних систем є безумовною ознакою нелінійності законів залежності станів таких систем від певних зовнішніх та внутрішніх факторів [7]. Сьогодні боротьба з корупцією та її проявами не припинила своє існування, а навпаки потребує більшої аналітичної та нормативної допомоги, адже для приховування своєї незаконної діяльності корупціонери в Україні вже використовують міжнародні схеми і криптовалюту. Найбільш визнаними серед українців валютами є Bitcoin, Ethereum, Litecoin, Bitcoin Cash, Bitcoin Gold, OneCoin та ін. Варто відзначити, що середній курс одного біткоіна до гривні складає від 5 тис. (Bitcoin Cash) до більше, ніж 433 тис. грн (Bitcoin) [1,2].

Інформаційна революція принесла нові ефективні можливості в життя людей, відкрила безпрецедентні перспективи: спрощений доступ до інформації, зробив можливим обробку великих обсягів інформації [5]. Привнесено як позитивні так і негативні моделі поведінки. Однією з проблем притягнення до кримінальної відповідальності за надання, отримання, пропозицію надання неправомірної вигоди виступає не тільки відсутність таких згадок про віртуальну валюту, а й відсутність оцінки визначення її вартості, та насамперед не існує законодавчого визнання такої категорії грошей. У 2014 р. НБУ у своєму документі «Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin» зробив першу спробу визначити правовий статус, який був прирівняний до грошового сурогату, але вже у 2018 р. НБУ дійшов висновку, що криптовалюта не може бути визнана грошовим сурогатом, залишивши біткоін у сірій зоні українського законодавства (Лист від 22.03.2018 р. №40-0006/16290). Існує і досі як законопроект №7183 від 06.10.2017 р. «Про обіг криптовалюти в Україні», законопроект №7183-1 від 10.10.2017 р., «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні», в якому закріплено порядок функціонування ринку криптовалют та його професійних учасників, встановлено основні правові та організаційні засади здійснення їх діяльності в Україні, стимулювання розвитку платіжної та цифрової інфраструктури, що забез-

печують добування та обіг криптовалют, забезпечення прав і законних інтересів осіб, що здійснюють видобування криптовалют, та інвесторів, крім того закон передбачає існування криптобірж. Варто зазначити, що вказаний проєкт містить обмеження щодо використання та обігу криптовалюти, а також деталізує порядок здійснення операцій з криптовалютою, що дає змогу з боку держави контролювати прозорість використання криптовалюти та походження коштів. На концептуальному рівні розроблено проєкт розпорядження «Про схвалення Концепції державної політики у сфері віртуальних активів, що містить визначення віртуальної валюти та віртуальних активів.

Технології використання криптовалюти – тіньова складова корупції. Принципи функціонування криптовалюти дають змогу здійснювати децентралізовані, безпечні й анонімні транзакції через мережу Інтернет в усьому світі, укладати смарт-контракти за використанням технологічної системи Blockchain [2].

Неможливість перевірки кількості криптовалюти, якою володіє особа, за оцінками експертів називається «корупційним курйозом», оскільки, навіть маючи інформацію про кількість криптовалюти, якою володіє особа, перевірити її не вдається можливим, що може використовуватися не на користь правоохоронних органів.

Відповідно до букви закону у декларанта відсутній обов'язок декларувати біткоїни. Відповідно до духу закону, поки біткоїн не визнано — грошима, він має усі ознаки нематеріального активу, який повинен зазначатись в розділі 8 (Нематеріальні активи)». Досить дискусійним є Рішення Конституційного суду України від 27.10.2020 року, яким визнано неконституційними ряд положень Закону України «Про запобігання корупції». Зокрема повністю скасовано п. 8 ст. 11, який визначав наступне повноваження НАЗК: здійснення в порядку, визначеному цим Законом, контролю та перевірки декларацій суб'єктів декларування, зберігання та оприлюднення таких декларацій, проведення моніторингу способу життя суб'єктів декларування, скасовано низку статей про контроль та моніторинг декларацій, все це в сукупності створює ще більш сприятливі умови для корупціонерів.

Наразі вже можна спостерігати про використання криптовалюти посадовими особами, чиновниками. Депутати Верховної ради

декларують у відповідному еквіваленті – національній валюті віртуальні кошти; співробітниками СБУ неодноразово викривалися злочини з вимаганням неправомірної вигоди у формі криптовалюти, виявлено низку злочинів проти власності з її використанням. Крім цього, в судових рішеннях ідеться про конвертацію отриманих від збуту наркотичних засобів грошей у криптовалюту за допомогою офшорних компаній з подальшим наданням фінансової допомоги резидентам України, використання «майнінгових ферм» для легітимації коштів від реалізації наркотичних засобів за кордоном тощо (ухвали Печерського районного суду м. Києва від 24.11.2017 у справі (№757/70549/17-к). Постановою Харківського окружного адміністративного суду від 13.10.2016 (справа №820/5120/16) скасовано дві податкові консультації ГУ ДФС у Харківській області щодо оподаткування криптовалюти Aitibitcoin і E-dinarcoin.

Станом на сьогодні, до кримінальної відповідальності за злочини, що мають корупційні прояви деяких службових осіб можливо притягнути до відповідальності за ст. 368-5 Кримінального кодексу України, відповідно до ч. 3 примітки «під активами слід розуміти грошові кошти..., інше майно, майнові права, нематеріальні активи, у тому числі криптовалюти, обсяг зменшення фінансових зобов'язань...». Це єдиний чинний акт, що згадує криптовалюту, як нематеріальний актив.

Крім того визначальним для кваліфікації та криміналізації неправомірної вигоди є її розмір, тобто яким чином оцінити вартість криптовалюти у національній грошовій одиниці, це ж саме стосується незаконного збагачення. Слід погодитись, що розвиток інформаційного суспільства та супутні йому зміни наукового світогляду призвели до перегляду багатьох уявлень про суспільство та усі явища і процеси, що в ньому відбуваються [9, с. 145].

Нагальною є потреба впровадження безконтактних адміністративних послуг, при яких виключено прямий контакт між заявником і чиновником, який надає довідку чи приймає якесь рішення. В Україні запроваджено низку електронних сервісів, зокрема: доступ до державних реєстрів, державна реєстрація актів цивільного стану, державні закупівлі та тендери, прийом громадян за допомогою відео зв'язку, інформаційні системи, електронний суд, повсякденне використання цифрового підпису [4].

Прийняття низки законів та концепцій стосовно використання, визнання та визначення віртуальних коштів значно вплинуло б на запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, викриття отримання неправомірної вигоди, фінансуванню тероризму та інше.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Курс криптовалют до гривні. URL: <https://minfin.com.ua/ua/currency/crypto/uah/>
2. Пальчевський І. Як працює ринок криптовалют в Україні. Financial club, 2018. URL: <https://finclub.net/ua/analytics/yak-pratsiuie-rynok-kryptovaliut-v-ukraini.html>
3. Гребенюк М. В., Лук'янчук Р. В. Правовий режим криптовалют: досвід ЄС. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 4. С. 310–323
4. Таволжанський О.В. Цифровізація публічних послуг як основний інструмент протидії корупції. *Запобігання корупції в приватному секторі*. 2020. С. 134-136.
5. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології //Проблеми законності. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2020. № 149. С. 168- 184. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/200724/205532>
6. Таволжанський О. В. Сучасні реалії кіберпростору України / О. В. Таволжанський // *Забезпечення правопорядку в умовах коронакризи : матеріали панельної дискусії IV Харків. міжнар. юрид. форуму, м. Харків, 23–24 верес. 2020 р. – Харків, 2020. – С 203–208.*
7. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution / O. E. Kostyuchenko, T. V. Kolesnik, Z. V. Bilous, O. V. Tavolzhanskyi // *Financial and credit activity: problems of theory and practice.* – 2019. – Vol. 3, is. 30. – P. 454–462.
8. Ovcharenko, Mykola O; Tavolzhanskyi, Oleksii V; Radchenko, Tetiana M; Kulyk, Kateryna D; Smetanina, Nataliia / *Combating Illegal Drugs Trafficking Using the Internet by Means of the Profiling Method /Tavolzhansky O. V.// V.Journal of Advanced Research in*

Law and Economics; Craiova Том 11, Изд. 4(50), (Summer 2020): 1296-1304.

9. Лукашевич С.Ю. Future crime: криміногенні загрози майбутнього/ С.Ю. Лукашевич // *Забезпечення правопорядку в умовах коронакризи : матеріали панельної дискусії IV Харків. міжнар. юрид. форуму, м. Харків, 23–24 верес. 2020 р. / редкол.: В.Я.Таций, А.П.Гетьман, Ю.Г.Барабаш, Б.М.Го-ловкін.– Харків: Право, 2020.– 250 с.*

10. Головкін Б. М. Види злочинності // *Журнал Східноєвропейського права*. 2015. № 18. С. 14-21. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/08/golovkin_18.pdf

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Таволжанський О.В.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

ЗЛОЧИНЦІ І ЖЕРТВИ ЗЛОЧИНІВ

*XX Всеукраїнська наукова конференція з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених*

м. Харків, 16 листопада 2020 р.

Харків
«Юрайт»
2020

Редакційна колегія:
д-р юрид. наук, проф. А. П. Гетьман;
д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін;
к.ю.н., доц. С. Ю. Лукашевич;
к.ю.н., доц. О. В. Таволжанський;
к.ю.н. К. С. Остапко

Злочинці і жертви злочинів : матеріали XX Всеукр. наук. конф.
З 68 з кримінології для студентів, аспірантів та молодих вчених,
м. Харків, 16 лист. 2020 р. / Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудро-
го; за ред. проф. А. П. Гетьмана і проф. Б. М. Головкіна. – Харків :
Юрайт, 2020. – 792 с.
ISBN 978-966-2740-95-0

ISBN 978-966-2740-95-0

УДК 343.9-058.55
© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2020
© «Юрайт», оформлення, 2020

Дорогі друзі!

Вітаю Вас з початком роботи **XX Всеукраїнської наукової конференції з кримінології для студентів, аспірантів та молодих вчених «ЗЛОЧИНЦІ І ЖЕРТВИ ЗЛОЧИНІВ»**, що сьогодні проходить в он-лайн форматі.

Тривалий час органи правопорядку та суди не приділяють належної уваги вивченню особи злочинця під час розслідування кримінальних правопорушень і недостатньо враховують соціальні та психологічні якості і властивості винних при призначенні покарання або вирішенні питання про звільнення від відбування покарання з випробуванням. Між тим, умови формування особистості злочинця, психофізіологічні особливості та індивідуально-психологічні якості злочинців мають вагомое значення для пізнання мотивації злочинної поведінки, характеру і спрямованості злочинних посягань.

Сучасні досягнення молекулярної біології та генетики, нейропсихології, соціальної психології змінюють традиційні уявлення про особу злочинця та її особистість у кримінології. За результатами дослідження науковців з Університетського коледжу Лондона, площа поверхні кори головного мозку у насильницьких злочинців менша й тонша, ніж у звичайних людей. Це ускладнює їхню соціальну адаптацію і сприяє проявам агресії та свавілля.

Крім того, активно дискутується питання про психологію поведінки особи у складі злочинної групи, особливості прийняття та виконання колективних рішень про вчинення злочину, а також значення розладів психіки у вольовій регуляції людської поведінки.

Намітилися певні зрушення у державній політиці поводження із жертвами злочинів після затвердження Національної стратегії у сфері прав людини від 25.08.2015 № 501/2015 та Концепції державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 р. від 07.10.2015 р. У зазначених нормативно-правових актах держава вперше передбачила організаційно-правовий механізм захисту жертв домашнього і гендерно зумовленого насильства, жертв торгівлі людьми, рабства і катування. Разом з тим, досі залишається не ратифікована Європейська конвенція про відшкоду-